

OBSAH

PŘEDMLUVA	13
Karel Hrubý – angažovaný svědek, kritik a analytik komunistické diktatury	13
I. CESTY SPOLEČNOSTI	21
1. Odporovat zlému: Století České otázky	23
2. Únor 1948 v nestejných perspektivách	33
Generace Února	33
Co je přitahovalo	34
Vykonavatelé dějinné nutnosti	35
Oběti i pachatelé	37
Generace a jednotlivec	38
Únor z druhé strany	39
Čas plný změn	39
Dva předěly	40
Spor o pojetí svobody	41
Názorové tříbení	43
Jak kdo chápal třídní boj	44
Úzkostné čekání a konec nadějí	45
Staré cihly pro nový dům	46
Hluboká stopa „poražené“ generace	47
I vlastní chyby	49
My a Němci	52
Nadávky	54
3. Vědomí proti moci. Systémové, sociální a regionální příčiny plzeňských událostí 1953	56
Atmosféra doby	57
Mocenská struktura systému	57
Funkce systému	58
Rozdělená společnost	60
Regionální rámec	62
Diagnóza nespokojenosti	63
4. První desetiletí <i>Československého časopisu historického</i> (1953–1962) ..	66
Padesátá léta	68
„Za marxistickou historickou vědu“	70
Nesnadný úkol	73
Nepřítel Masaryk	77
Sociální demokraté	78
Církev a náboženství	81
Revanšisté	81

Těžkosti s metodou	82
Odpovědnost historiků	87
Závěr	89
5. Perspektivy „pražského jara“	92
Socialismus stranického vedení	94
Demokracie	96
Demokracie neměla šanci	100
Jiná podoba „jara“	101
Shrnutí	103
6. Dialog Charty 77 s exilem o političnosti a nepolitičnosti	106
II. CESTY INTELEKTUÁLŮ	117
1. Dva otcové: Lenin a Stalin na dlouhé trati	119
Ve stínu diktátora	119
Dvojí revize Marxe	120
Leninova genialita a její důsledky	121
Morální kredit revoluci	123
Pozdější Leninův kult	124
Padlý bůh	125
2. Viděli to jinak: Masaryk a Bernstein	128
Proti proudu	128
Materialismus	131
Dialektika	134
Historický materialismus	135
Revoluce	139
Diktatura proletariátu	141
Shrnutí	143
3. Odpovědnost intelektuálů	146
Proč vstupovali?	147
Komunistická víra	148
Morální imperativ leninismu	149
Intelektuální vývoj	150
Misionáři nového světa	151
Odpovědnost systému, odpovědnost člověka	153
4. Přerod komunistické víry mladých intelektuálů: Mlynář, Kosík, Kalivoda, Klíma, Kundera, Kohout, Vaculík	157
O povaze komunistické diktatury	158
Komunistická víra jako politické náboženství	158
Víra, skutečnost a hereze	160
Ztracená zkušenost	164
Léta iluzí, zrání a procitnutí	167
Politický teoretik Zdeněk Mlynář	168
Posun v marxistické filozofii Karla Kosíka	170
Nekonformní marxista Robert Kalivoda	174

Nenaplněné očekávání Ivana Klímy	176
Probuzený lyrik Milan Kundera	179
Od svazáckého zpěvu k disentu: Pavel Kohout	182
Strážce lidské poctivosti: Ludvík Vaculík	185
Generační zkušenost „mladých komunistů“	189
Podobnosti: iluze a procitnutí ve dvou generacích	189
Rozdílnosti: rozchod jako porážka - a jako vítězství	190
Závěry	193
5. Politické rozpravy intelektuálů za „pražského jara“	196
Jaký model socialismu?	199
Marxismus a demokracie: pojetí filozofů	204
Demokratizace politiků, spisovatelů a publicistů	208
Proti monopolu moci	210
Dva tisíce slov	215
Demokracie nezávislých a její meze	216
Nenaplněná předsevzetí	219
6. Zkušenost omylu: Nesnadná cesta profesora Františka	
Grause z ideologického zajetí	222
Strmá kariéra historika	222
Pouto ideologie	225
Po odhalení „kultu osobnosti“	228
Reflexe omylů	230
Nový přístup k poznání minulosti	232
Klopotná cesta k nápravě	233
Kritika i obrana	235
Pobouření	238
Satanova setba	239
Středověk a husitství v novém světle	240
Závěrem	241
7. Politická jara Karla Kosíka	243
Jaro zaníceného mládí	244
Jaro zmoudřelého hledání	245
Jaro těch druhých	248
8. Člověk v komunistické diktatuře: Nad <i>Mocí bezmocných</i>	
Václava Havla	252
Krise civilizace	252
„Post-totalita“	255
Vědomí v korzetu systému	258
Co zůstává	262
III. KRITICKÉ ROZPRAVY O POVAZE KOMUNISTICKÉ DIKTATURY	263
1. Totalita, teror a „normalita“ společnosti. Poznámky k článku Michala Pullmanna	265

Totalita, teror	266
Společnost	268
Intence	269
Normalita	270
2. Kontinuita nestejného: Sporné závěry z nesporně dobrých analýz Matěje Spurného	272
Nestejná ideologie, nestejný nepřítel	274
Nestejný rámec politického zřízení	275
Nestejně prostředky násilí	276
Nestejná společenská základna	278
Nestejný myšlenkový svět	279
Nestejný podíl KSČ a společnosti na vzniku diktatury	280
Shrnutí	281
3. Rozpaky nad výkladem komunistické diktatury: Kritické poznámky k projektu „Socialismus jako myšlenkový svět“	284
Každodennost jako sociální praxe	287
Každodennost jako filozofický pojem	291
Opomíjený subjekt	292
Panství nad lidmi	294
Asymetrie možností	295
Hranice diktatury a „Eigen-Sinn“	297
Diktatura bez Stalinova stínu	298
Zredukováná společnost	299
Shrnutí	301
4. O všedním životě v „socialismu“: Jaká byla komunistická diktatura?	304
Rozdílné úhly pohledu	304
Konec experimentu	305
Autoritativní diskurz	308
Občan a moc v mocenském vztahu	310
Společnost	312
Socialismus	313
Normalizace	316
Jiný všední den?	319
Závěr	322
5. Kolik totality zůstalo v „normalizaci“?	326
Neshody teorie	328
Začněme kritikou totalitarismu...	328
Několik poznámek k revizionistické kritice	331
Pozdější verze totalitarismu	334
Režim a společnost	338
Totalitární, nebo autoritativní?	341
Diktatura v Československu po Stalinovi	343

Extrémní totalitarismus Stalinovy éry -----	344
Přechod z totalitarismu do raného posttotalitarismu:	
poststalinská éra -----	345
Pokus o reformu systému -----	347
Zatuhlý posttotalitarismus: brežněvovská a husákovská éra ---	350
Posttotalitarismus úpadku -----	352
Milionový „disent“ -----	355
Facit -----	356
Závěrečná poznámka -----	358
 EDIČNÍ POZNÁMKA -----	 359
PŘEHLED PŮVODNÍCH VYDÁNÍ TEXTŮ -----	361
POZNÁMKY -----	363
BIBLIOGRAFIE KARLA HRUBÉHO -----	451
JMENNÝ REJSTŘÍK -----	475